

**THE PROBLEM OF THEORY AND PASSIVITY
IN TURKISH LANGUAGE**

Türk Dilinde Kuram ve Edilgenlik Sorunu¹

Yusuf AVCI²

Abstract

When transferring information about theory to education, we can develop some objective measures by combining their data with practice. Turkish language and thought were affected negatively by negatively by foreign languages and cultures. This interaction is easily seen in the vocabulary and shape features of Turkish Language gives the society the ability to be different, to think differently, to act and to lived differently. The societys' views on the world and the values they attach to human beings vary. The balances or attitudes that societies establish between matter and man are directly reflected in their language. When transferring information about theory to education, we can develop some objective measures by combining their data with practice. Turkish language and thought were affected negatively by foreign languages and cultures. This interaction is easily seen in the vocabulary and shape features of Turkish Language gives the society the ability to be different, to think differently, to act and to lived differently. The societies' views on the world and values they attach to human beings vary. The balances or attitudes that societies establish between matter and mana re directly reflected in their language. The basis of the relationship between language and thought in the teaching of Turkish language was left in complete in Turkish teaching material. This deficiency reveals the problems of Turkish language in learning, teaching and studying. Recently, there has been an increase in the number of passive roofed sentences in the society, especially the authors. This increase occurs as a result of changes in thought and personality in society. This result emerges as a success of efforts to change the society consciously. Concept is formed and shaped firts in the mind and then poured in to the molds to be transmitted toothers. Spilling in to these patterns, that is, syntax, creates languages. These patterns are formed according to the language's thought system. According to this formation, aech language has its own system. A concept, an idea that can not be expressed and there fore can not be communicated, can not be mentioned. The Turkish language should be evaluated according to the theories that emerge from its own system of thought. If the Turkish language is thought with original methods developed in accordance with these theories, it will be seen that culturaled generation and foreign effects in the language will be reduced.

Key words: Passivity, theory, Turkish, language.

¹ Bu makalede, Hüseyin Karasayev'in Doğumunun Yüz Onuncu Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Uluslararası Bilimsel Sempozyumu- Hüseyin Karasayev Sosyal Bilimler Üniversitesi (BGU) - 29.02.2012 BİŞKEK'te sunulan "Türk Dillerinin Öğretiminde Teori Sorunu ve Cümlelerin Etkinlik-Edilgenlik Yapısı Üzerine Düşünceler" adlı bildiriden yararlanılmıştır.

² Doç.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
yavci@comu.edu.tr

Öz

Kuramla ilgili bilgileri eğitime aktarılırken bunların uygulamada elde ettiğimiz verileri birleştirerek bazı nesnel ölçüler geliştirebiliriz. Türk dili ve düşüncesi yabancı dil ve kültürlerden olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu etkileşim Türkçenin söz varlığı ve şekil özelliklerinde kolayca görülür. Dil topluma bir başkalık, başka türlü düşünme, davranma ve başka türlü yaşama özelliği verir. Toplumların dünyaya bakışları, insana verdikleri değerler farklılık gösterir. Bu yönüyle milletlerin madde ve insan arasında kurdukları dengeler veya tavırlar doğrudan dillerine yansır. Türk dilinin öğretiminde dil-düşünce ilişkisi zemini, Türkçe öğretim materyalinde eksik bırakılmıştır. Bu eksiklik Türk dilinin öğrenme, öğretme ve incelemelerindeki sorunlarını ortaya çıkartır. Yakın dönemde yazarlar başta olmak üzere toplumda genel olarak edilgen çatılı cümle sayılarında artmalar görülür. Bu artış toplumda düşünce ve kişilik değişmelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu sonuç bilinçli bir şekilde sürdürülen toplumu değiştirme çalışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Kavram önce zihinde oluşur ve şekillenir sonra karşı tarafa iletilecek kalıplara dökülür. İşte bu kalıplara yani söz dizimine dökülme işlemi dilleri oluşturur. Bu kalıplar dilin düşünce sistemine göre oluşur. Bu oluşuma göre her dilin kendi sistemi ortaya çıkar. İfade edilemeyen ve dolayısıyla iletilemeyen bir kavramdan, bir düşünceden bahsedilemez. Türk dilini, kendi düşünce sisteminden ortaya çıkan kuramlara göre değerlendirmek gerekir. Bu kuramlara uygun geliştirilen özgün yöntemlerle Türk dili öğretilirse kültür yozlaşmalarının ve dildeki yabancı etkilerin azaldığı görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Edilgenlik, kuram, Türkçe, dil.

Giriş

Türk dili yabancı dil ve kültürlerden olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu değişimlerinin olumsuz sonuçları Türkçenin söz varlığı ve şekil özellikleri içinde kolayca görülür. Bu değişimler cümle ve düşünce boyutuna kadar uzandığında, bunları tespit etmek, kolayca anlamak uzun zaman alabilir. Düşünce sistemi olumsuz etkilendiği için cümlenin yapısı değişir. Bu değişimleri, fertlerin tavırlarına, sosyal hayatlarına yansıyan yönlerini izleyerek tespit edebiliriz.

Milletlerin dilleriyle dünya görüşleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Dil topluma bir başkalık, başka türlü düşünme, davranma ve başka türlü yaşama özelliği verir. Bu şekilde toplumların dünyaya bakışları, insana verdikleri değerler farklılık gösterir. Toplumların madde ve insan arasında kurdukları denge veya bunlardan birini daha fazla önemsemeye dayanan tavırları kullandıkları diller aracılığıyla kendini gösterir,

Problem Durumu

Bugün Türk dilinin sorunlarının başında genel kabul gören kendine özgü bir ekolü, kuramı ve yönteminin olmayışı gelir. Türk dilinin öğretiminde dil-düşünce ilişkisi ve bunun zemini, bugüne kadar birçok Türkçe öğretim materyalinde eksik bırakılmıştır. Buna bağlı olarak Türk dilinin cümle yapısını öğretmede sorunlar ortaya çıkar. Yakın dönemde Türk dilinde edilgen çatılı cümle sayılarında artmalar görülür. Bu artış ise toplumda düşünce ve kişilik değişmelerine sebep olmaktadır. Düşüncede başlayan olumsuz değişim sonradan tavırlara ve yaşantıya yansır. Bu oluşum, toplumun dönüştürülmesi anlamına gelir ki çok ciddi bir sorundur.

Gelişme

Kavram, önce zihinde oluşur ve şekillenir sonra karşı tarafa iletilecek kalıplara dökülür. Bu kalıplara yani söz dizimine dökülme işlemi dilleri oluşturur. Bu düşünce sistemini ise yaşama tarzı belirler. Bu yönüyle dil, kültür topluluklarını birbirinden ayıran farklılaşmış bir uygulamadır.

Dilin milleti temsil etme kabiliyeti üst seviyededir. Dil ve kültür arasında, örgü ve içerik

olarak, kaynak, amaç ve işlev birliğinden ileri gelen bir bağlılık olduğu görülmektedir. İnsan topluluklarının paylaştığı gelişimle ilgili kalıtımı öne çıkararak tümdengelimci bir yaklaşımla dil/kültür dizgelerinin temeldeki **değişmezlerinden** söz edilmektedir. Bunun yanında «Kültür, dilin aynasıdır, yansımasıdır!» *Kültür, simgeler dünyamızda yarattığımız bir dünya görüşünün uygulamaya konulması, bir yaşam tarzına dönüştürülmesidir.* » şeklinde tümevarım bir yaklaşımla ifade edildiği de görülür (İzbul 1984).

Buna göre, «gerçekler» dünyasının algılanmasında, kavramların oluşmasında ve genel olarak bilinç çatımızın çatılmasında, dil bir süzgeç görevi görmektedir. *Farklı diller konuşan kişiler, farklı birer dünyada yaşamaktadırlar* (İzbul 1984)- Humboldt, *"Toplumun dilinde görür, dilinde anlarız. Bir toplumun dili o toplumun ruhu, ruhu ise dilidir. Bu derece özdeş olan başka iki şey düşünmek gerçekten zordur"* der. Dil, «toplumsal gerçekleri» öğrenmekte başvuracağımız rehberdir (Sapir 1929). İşte dilin bu özelliklerinden dolayı devletler politikalar oluşturur, yöntemler yaklaşımlar geliştirirler.

Dil, kişi ve çevresi arasında belirli bir algılama ve yorumlama mecburiyetini birlikte getiren bir tür süzgeç olarak düşünülmektedir. Bu süzgeç, belirli olayların ve ilişkilerin görülmesini kolaylaştırmakta, öteki algılama ve yorum yollarını ise engellemektedir. Sözcük türleri, teklik- çokluk olma, zaman kipleri, etken-edilgen çatı gibi dil bilgisi sınıflarının dünya görüşümüz üstündeki derinlemesine etkisini. Sapir (1931)şöyle özetlemiştir: *«Dilin, dünyaya bakışımız üstündeki buyurgan baskısı»*. Kişi, olay ve olguların bir bölümünü görmezden gelirken, dikkatini öteki kimi olay ve olgular üstünde yoğunlaştırmakta, akıl yürütmekte ve genel olarak bilinç dünyasının çatısını çatmakta kullanır (Benjamin Lee Whorf)...

Milleti temsil eden dil, ait olduğu toplumun değerleri, ihtiyaçları, siyasi ve dini değişimleri kültürel unsurlarıyla şekillenir ve gelişir. Batılılar etkileşim yönlerini başka bir deyişle yayılmacı tavırlarını hedef toplumun önce kültür sahasında daha sonra da dilleri üzerinde hayata geçirmektedirler. "Politika her alana el atar, her alanda bağlı olduğu ideolojiye uygun, çıkarlarını gözeten davranış şekilleri geliştirir (Gelincik 1993). Davranış şekillerinin oluşturulmasında araç "dil'dir. Örneğin ülkemizde yabancı dille eğitim yapılmasının sebeplerini, sonuçlarına bakarak bulabiliriz. Avrupa ülkelerinde yabancı dille eğitim yapılmaz. Batılılar başka ülkelerde yabancı dille eğitim yaptırırlar. Bunun yanında yabancı dil öğretimi yaparken bile kendi kültürlerini, yaşama şekillerini, düşünce şekillerini ihraç ederler. Karşılarında bunları hiç düşünmeden kabul eden, taklit eden yığınlar oluşturmuş olurlar. Hatta bu yığınların yöneticileri de öğrendikleri bu yabancı dille kendi ülkelerinde konuşmaktan çekinmedikleri gibi bunu övünme malzemesi yaparlar.

Bazı devlet adamları ise bu tür yabancı eğilimlerden rahatsız olur. Örneğin Lenin (1976), *"Kabul etmeliyim ki gereksiz yabancı kelime kullanılması canımı sıkıyor, çünkü yığınları etkilememi güçleştiriyor"* diyerek, toplulukların yönlendirilip yönetilmesinde dilin önemini açıkça işaret eder.

Atatürk (1930) ise *"Millî his ile dil arasındaki bağ, çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki bu dil şuurla işlensin "* der.

Dilimiz, Osmanlı'da bilim ve felsefeye uygun olarak geliştirilmez. Devlet, Cumhuriyetle birlikte dili, doğrudan bir kurum olarak ele alır. Atatürk'ün amacı, Güneş Dil Teorisi'nin temelinde yatan Türkçenin bir bilim ve felsefe dili olabileceğini göstermektir. Bu çıkışı, Arapça ve Farsça karşısında eriyen Türk dilinin yeniden diriltilmesi, ayağa kaldırılması olarak değerlendirmek gerekir.

Türk dilini ana dili olarak öğretme konusunda araştırmacıların hem fikir olduğu bir yöntem yoktur, ancak tüme varım ve tümden gelim yöntemlerinin savunucuları oldukça fazladır. Bu durum, Türk dilinin öğretiminde kuram ve yöntem karmaşasına sebep olur. Türk dili farklı özelliklere sahip batı dillerinin ekolleriyle açıklanmaya çalışılmaktadır. Örneğin yapısalcı ekol (Sasür,1949) ve üretimsel dönüşümlü ekol (Çomski, 1964)e göre inceleme ve araştırmalar yapılır. Bunlar genelde Türk dili için yetersiz kalmaktadır. Çünkü bilindiği gibi bu kuramlar batı dillerine göre kurulmuştur. Türk dilinin anlam merkezli bir şekilde ele alınması gerekir. BU konuda Türk diline özgü kuramı aslında Fıtrat, Ana dili öğretim yöntemini eserlerinde uygular. Fıtrat 1920-1930 arasında altı baskı yapan "Sarf" ve "Nahiv" (1927) adlı eserlerinde, Türkçe mantık ve düşünce sistemine uygun olarak dilin önce zihinde oluşan anlam bütünlüğünü ele alır sonra yüzeysel yapıyla dilin öğretimi ve incelemesine geçer. Semerkant'ta Abdurauf Fıtrat. "Sarf'ta "söz yapma" yollarıyla "bu Türkçenin ilmi, edebi, en zengin, en geniş olacağına inandığını" (Fıtrat 1927:16) söyler. Fıtrat'ın kelime tabanları konusundaki görüşünde söz konusu diğer dilcilerden bir farklılık yoktur. Ancak kelime türetmeyi "söz yapma yolları" şeklinde ifade ederken eklerle ilgili kısımda, yapım eklerini eklendikleri kelimelere kattıkları anlamlara göre yani anlam merkezli yaklaşımla sınıflandırarak örnekler verir. Bu inceleme şekli "Üretimsel Dil Bilgisi Ekolü"nü temelini oluşturur. Kanaatimizce Fıtrat'ın katledilmesinden sonra Sovyetler Birliği ve uzantılarında yasaklanan bu eserlerden yararlanan Çomski, Fıtrat'ın kurduğu ve adı geçen eserlerinde uyguladığı bu ekole kendi adını verir. Aslında Çomski bu ekolü, sadece Batı dillerine uyarlar.

Fıtrat'ın "Sarf" ve "Nahiv"inden ve bu eserlerdeki yöntemden Türkolojide hemen hemen hiç bahsedilmez ve doğrudan yararlanılmaz.

Türk dili düzenli bir yapıya sahiptir. Türk dilinin kavramla cümleler, kelimeler ve sesler arasında kendine özgü, düzenli ve mantıklı bir sistemi vardır.

Kelime, toplumla ilişkilendirildiğinde kelimenin kökeni bir dereceye kadar önemlidir. Günlük kullanıştaki yeri, doldurduğu boşluk ve yeni kavramı karşılması önemlidir. Dilin bu yönüyle Berke Vardar (1982: 118) "*...dilbilimsel bir uygulama olarak ele alınamaz; toplum bilim gibi dalları, toplumsal bilim ya da toplum dil bilim gibi karma nitelikli araştırma alanlarını da yakından ilgilendirir.*" demektedir.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sadeleşme hareketleri toplumun Türklük bilincini buna paralel olarak belli bir seviyeye yükseltirken 1940'lardan sonra anlamın göz ardı edilmesiyle şekli öne çıkaran yapıyla ilgili çalışmalar da toplumun kültür yapısı (Türklük bilinci) üzerinde olumsuz yönde oldukça etkili olmuştur. Günümüzde halkın değerlere ve kültüre olan tavrı ilgisi yeni ortaya çıkmış değildir. Bunun bir arka planı süreci vardır. Bu arka plan 1980 öncesindeki karışık kültür ve terör ortamını hazırlamıştır. Günümüzün kültür ortamı 1980 öncesinde planlanan yapıların bir sonucu olarak kendini göstermektedir. Toplum ve kültürü hiçe sayan, sadece şekle dayalı tartışmalı yapı ve türetmelerin toplumda bilinç boşluğuna sebep olma ya da buna zemin hazırlama yolunda masum olduğu söylenemez. Çünkü anlam derinliği olmayan, şekilden ibaret yapılarla kültürel derinlik ve milli bilinç oluşmaz, buna bağlı olarak büyük edebî ürünler de (Baltabayev 2006: VI)...

Ahmet Cevat, "*Bu dilin en göze çarpan milli ayrıntısı sarf kalıplarıdır.* " derken dilimizin yüksek meziyetlerini bizden evvel tanıyanların Batılılar olduğunu söyler. Türk dilinin kök ve ek sisteminin yapılış ve kuruluşunda görülen kusursuz ve kurallı yapının önünde hayran kalan Batılılardan Maks Müller'in görüşlerini örnek verir: "*Bu dilin gramer kalıplarının gelişmesinde görülen hünerli doğuş bütün isim ve fül üretme sistemindeki*

kurallılık dilin sadeliği ve ışıkgeçerliği insan anlayışının dil kuruluşunda kendini gösteren mucizeli kudretinden haberi olanlara çarpmaması mümkün değildir... (Cevat 1933:7).

Dilin düşünceyle olan ilişkisi bakımından, Leo Weisberger "*Dil, bir milletin düşünce aynasıdır*" der. "*Türklük düşüncesinden doğan dilimizin kendine has bir dünya görüşü, düşünce tarzı ve mantığı vardır*" (Kayayerli 1992). Bu göz ardı edilmemelidir. Öncelikle "*Türk dili ile ilgilenen araştırmacılar yapı ve şekil meselelerini aşıp Türkün ve Türkçenin mantık sistemine ulaşmalıdırlar*" (Hacıeminoğlu 1992).

Bu konuda, Agop Dilaçar: "*Gramer öncesi çağdan beri insan, anlatmak istediklerini bütün bir fikir ya da düşünce olarak tasarlamış ve bunu bütün bir cümle hâlinde açıklamıştır. Fikrin veya hükmün en küçük birimi cümledir. Kelime ikinci planda kalır*" (Dilaçar 1971), derken Fıtrat, "*Düşünce veya yargı zihni bir cümledir*", "*Bir fikir, bir düşünce anlatan kelime grubu bir cümle olur.*" (Fıtrat 1927:5-9), demekle bu alimler dil öğretiminde cümlenin veya yargının önemini belirgin bir şekilde öne çıkarırlar.

Fransız dilci Ferdinand Bruret (1922) "*...gramerde ele alınacak ilk konu ses-harf-kelime değil, doğrudan doğruya düşüncenin bütün anlatımı olan cümle olması gerekiyordu. Gramerde ortaya çıkacak olan sonuçların sınıflandırılması şekillere göre değil, fikirlere göre yapılmalıydı.*" demektedir.

Batılı dilciler kendi dilleriyle ilgili öğretim yöntemlerini ve araştırmalarını fikir esasına yani yargıya göre düzenlerler.

Türk düşünce sisteminde en önemli unsur sona bırakma özelliği vardır. Türk dilinde cümlelerin sonunda bulunan unsur aslında en önemli unsurdur. Türk dilinde bütün cümleler bir şahıs eki veya şahıs eki kavramıyla biter. Bir yargının oluşumundan, nasıl yapıldığından ve niteliğinden çok kimin tarafından yapıldığı daha önemlidir. Bu bizi Türk kültüründe insanı öne çıkarma özelliğine, eşyadan, maddeden çok insana verilen değeri anlamaya götürür. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse, Batı dilleri nesne ve madde üzerine kurulurken Türk dili, insan kavramı yani insani değerler üzerine kurulmuştur.

Türk dil ve kültürünün buna bağlı olarak cümle yapısının nesneden çok insanı öne çıkarma özelliği, bize bir yaklaşım tarzı olarak yol göstermelidir.

Temel birim olan cümle içindeki bütün yapıların anlam sınırlarını ve türlerini cümlenin yargı yönü belirler. Türk dili, anlam yani yargı merkezli bir yaklaşımla sınıflandırılmalı, incelenmeli ve öğretilmelidir.

Türk milletinin yaşama şeklini belirleyen düşünce sisteminin temeli hareketlilik üzerine kurulmuştur. Gerektiğinde toprak için "Doğduğum yer değil, doyduğum yer" anlayışıyla baktıkları için sürekli hareket halinde kalmışlardır. Bütün Türklerin ortak özelliklerinden olan bu hayat tarzı sürekli hareketli olmayı gerektirir. Bu hareketlilik doğal olarak Türkün diline de yansır. Türkçede kelimelerin oluşumu da hareket olgusuna dayanır. Türkçede bütün kelimeler fiillerden türemiştir. Türk insanının mantık sistemi örneklerde görüldüğü gibi nesnelere adlandırırken onun hareketini esas alır. Türk dilinin hareketlilik özelliği dilin kelime ve kelime gurupları boyutunda olduğu gibi cümle boyutunda da vardır. Cümle boyutunda hareket unsuru olan yüklem kendinden önce aldığı kelimelerle yargı gücünü genişletir. Bu oluşum uygun bir kuram kurulmasını gerektirmiştir. **Şekil özelliğiyle belli bir mantık içerisinde dizilerek oluşmuş yapılardan meydana gelen cümlelerin en son unsurundan başlanmak üzere geriye doğru genişletilerek incelenip öğretilmesi dil-düşünce analizi** olarak adlandırılan kuramının temelini oluşturur.

Dil ile toplum arasındaki ilişki dilin önemi kavrandıktan sonra her zaman (Atatürk dönemi hariç) Türk milletinin aleyhine kullanılmıştır. Türk düşünce sistemi ihmal edilmiş Türkçenin dil bilgisi çalışmaları başka dillerin düşünce sistemlerine göre ele alınmıştır. Bu değişimlerin en somutlaştığı alan cümle yapılarımızdaki değişimlerdir. Bu sorunun yansımalarını, yabancı dillerin gramer yapılarını Türkçeye uyarlama girişimlerinde aramalıdır.

Kurallar dillere göre farklılık gösterir. Farklılıklar köken ilişkisinin derecesine göre değişmektedir (Karahan, 2004). Türkçe düşünmemek, yabancı dillerin ifade, düşünüş ve şekil yapılarına göre hareket etmek dilimize vurulan en büyük darbelerden biridir. Duygu ve düşüncenin ifade şeklinin zihinde başladığı bir gerçektir (Korkmaz, 1995). Özellikle Türkçede yüklem sonda olduğu için daha çok düşünmeyi gerektirir. Dil düşünce ilişkisinin bozulması dil ve kültürdeki bozulmaları tetikler. Bunlar Türkçede edilgen cümle yapısının başlamasına ve zaman içerisinde yaygınlaşmasına sebep olur. Ardından tutum ve davranışlara yansıyan benzer bozulmalara sebep olurlar. Mesela etken çatılı cümleler kuran toplum yapısı ve düşüncesiyle edilgen çatılı cümleler kuran toplum yapısı ve düşüncesi arasında belirgin davranış farklılıkları vardır. Özgürlüğüne düşkün, dış etkilenmelerden uzakta kalmış, kendi kültürünü yaşayan Türk halkında etken çatılı cümlelerin yaygın olduğunu görürüz. Edilgen çatılı cümleler yok denecek kadar azdır. Edilgen çatılı cümleler kuran kişilerde ve toplumda bir edilgenlik ve yapaylık söz konusudur. Yaptığımız bir çalışmada ağız incelemesi yapmak için bölgelerden derlenmiş metinlerdeki cümlelerde edilgen çatılı cümleler % 0,1 civarındadır. “Bengütaşlar’da hiç edilgen çatılı cümle yoktur; “Nutuk”ta ise, yine % 0,1 oranındadır. Ülkemizde yazarların kendilerini ifade ettikleri altı değişik gurup ve ideolojilerin çizgisinde yazılmış eserlerde yaptığımız incelemelerde edilgen cümle oranının % 10’larda olduğunu tespit ettik. Kendini yazar ve aydın sınıflandırması içinde gören, eli kalem tutanların kurdukları işte bu cümle türleri, onların edilgen davranış ve tepki özellikleri hakkında bize bilgi vermektedir.

Kültür aracılığıyla baskın ekonomi ve siyaset, etki alanını günümüzde de olanca gücüyle dile kadar uzatarak varlığını kalıcı hale getirmeye çalışmaktadır. Bu yönüyle Türkiye gizli bir kültür işgali altındadır (Nesin, 1992) denilebilir. Dil yoluyla düşünceye uzanan bu politika, belirli bir zaman sonra insanların tepki veremeyeceği normal, günlük bir yaşantı haline dönüşecektir ya da dönüşmüştür.

Ülkemizde milletin varlığının Türk dilinin varlığıyla bir olduğu bilinci yerleştirilmedikçe, bu konu bir eğitim politikası oluşturularak ele alınmadıkça, Türk milletinin uzun yaşamasının ve önümüzdeki yüzyılda söz sahibi olmasının kolay olmayacağı açıktır.

Sonuç ve Öneriler

Bir yaklaşıma göre, kültürü, düşünceyi, kişilerin dünya görüşünü biçimlendiren, koşullandıran, yönetimi ve denetimi altında tutan, DİLİN YAPISIDIR (İzbul, 1984). Türkçenin kalıcı ve etkili öğretimini ve öğrenimini amaç edinerek uygulanan bu yöntem ve yaklaşımlar Türkçenin düşünce sistemine göre düzenlenmeli, Fitrat’ın yaklaşımı geliştirilmelidir.

Milletin düşünce sistemi, dil eğitiminde kendi yaklaşım ve yöntemini belirler. Bu sistem ve yaklaşıma tümünden gelim yöntemi uygundur. Türk dilini öğretmeye düşüncenin ilk aracı olan cümleden başlamak gerekir. Türk dilinde yargı sonda olduğu için diğer tamamlayıcı unsurlar yargıyı destekleyici olarak başta yer alır. Cümle temel birim olarak ele alınmalı, anlam, yani yargı merkezli sınıflandırılmalıdır. Edilgen toplum yapısındaki olumsuzluktan kurtulmanın ya da en az zararlı çıkmanın şimdilik uygulamadaki yolu etken çatılı cümleler kurmakla başlar.

Etken çatılı cümle kurmak her ortamda özendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Bunun yanında Türk dil ve kültürünün, cümle yapısının nesneden çok insanı öne çıkarma özelliği, bir eğilim olarak benimsenmeli, dil bilgisi araştırmalarına ve uygulamalarına yol göstermelidir. Türk dilinin insanî değerler üzerine kurulmuş olan yapısı, edebî eserler üzerinde yapılan incelemelerle desteklenmeli. Bu eserlerde yer alan insanî değerler diğer toplumların insana verdikleri değerlerle karşılaştırılmalıdır. Edebî eserlere yansıyan insanî değerler bir şekilde güncellenebilmelidir. Bu karşılaştırmalar ana dili Türkçe olan kişilerde bir öz güven artmasına sebep olacaktır. Öz güveni artan kişiler düşünür ve üretir. Üretim ve zenginlik düşüncede başlar.

Düşünen öz güveni yüksek bireylerden oluşan toplum üreten, ileriye gören, diri ve egemen bir yapı sergiler ve barış içinde yaşar.

Kaynaklar

- A. Fıtrat (1927). Serf, 5. Baskı (1930 6.baskı, Latin harfli) Semerkant, 1927, Nahiv, 3. Baskı, Taşkent.
- A. Cevat(Emre) (1933). Türkçede kelime teşkili, TDK, Ankara: Başvekalet Müdevvenat Matbaası.
- Arsal, S.M. (1930) Türk Dili (Önsöz).
- Avcı, Y. (2008). Yapım eklerinin anlam merkezli sınıflandırılmasına dair, VI, Uluslararası Türk Dili Kurultayı 20-25 Ekim, Ankara.
- Abüurrauf Fıtrat, "Serf" 1920-1930 «Türk Dünyası Türk Dili ve Edebiyatı» TDK yay. s. 11 Ankara.
- Baltabayev, H. (2006) Nesir ve üslûp (Akt.Yusuf Avcı) İstanbul: Beta.
- Bruret, F. (1922) "Düşünce ve Dil".
- Chomsky, N. (1964) Carrent issues in Linguistic Theory, Katz/Fcdor.
- Dilaçar, A. (1971). Gramer, tanımı, adı, kapsamı, türler, yöntemi, eğitimdeki yeri ve tarihçesi, TEDAY "Belleten" ,83- 145.
- Dilmen, İ. N. (1936). Türk dil bilgisi dersleri, İstanbul: Devlet Basımevi.
- Gelencik, R. (1993) Dil vs politika, Ankara: PE Yayınları.
- Hacıeminoğlu, N. (1991). Yapı Bakımından Fiiller, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hacıeminoğlu, N. (1992) Türk dilinin mantık sistemi ve kelime aileleri "Türk kültürü araştırmaları", .Ankara, V.I.XXVHI/1-2.
- İzbul, Y. (1978-84) Dil/kültür dizgesi evrenselci - göreci tezler, Hacettepe Üniversitesi-Kültür Antropolojisi Ders Notları, Ankara.
- Karahan, L. (2004). Türkçede söz dizimi 7. Baskı. Ankara.
- Kaya, Y. M. (1992) Türklük şuuru ve Türk dili, Ocak Yay. Ankara s.25.
- Korkmaz, Z. (1995). Türk dili üzerine araştırmalar, Ankara.
- Lenin, V.I. (1976) Philosophical notebooks collected works, fourth printing progress publishers, Vol. XXXII, ? 89, Moscov.
- Nesin, A. (1992). Bağımsızlık ve Türkçe, " Çağdaş Türk Dili" Mart, Ankara.
- Sapir, E. (1929). «The status of linguistics as a science», language, 1931 «Conceptual Categories in Primitive Languages».
- Saussure, F. (1949). Cours de linguistique generale, Paris.
- Vardar, B.(1982). Dilbilimin temel kavram ve ilkeleri, TDK, Ankara.